

FÖRBJUD KÄRNVAPEN

ican

international campaign to
abolish nuclear weapons

AUGUSTI 2019

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN).

Publicerad på svenska av Svenska Läkare mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF.

Original: Tim Wright

Svensk text och layout: Svenska Läkare mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF
Kontakt: info@slmk.org, info@ikff.se

Creative Commons

Bild: Costa Ricans ambassadör Elayne Whyte Gómez, ordförande för de historiska förhandlingarna om FN:s kärnvapenförbud i New York. Juli 2017.

ETT FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN

Kärnvapen är ett hot mot mänsklighetens överlevnad och vår planet. Effekterna av en kärnvapendetonation går över nationsgränser och konsekvenserna påverkar flera generationer. Kärnvapen är omoraliska, illegitima och nu - äntligen - förbjudna.

Efter ett decennium av påverkansarbete från ICAN:s partnerorganisationer runt om i världen röstade 122 stater den 7 juli 2017 fram ett historiskt avtal som förbjuder kärnvapen. Avtalet är ett viktigt och effektivt verktyg i en värld där hot om massförstörelse tillåts fortsätta. Det ger oss en riktning i en tid av global kris. Vi är i början av en

global upprustning och för att stoppa den måste världens ledare deklarerat sitt otvetydiga motstånd mot kärnvapen.

ATT Fylla DET LEGALA TOMRUMMET

Innan avtalet som förbjuder kärnvapen antogs var kärnvapen det enda massförstörelsevapen som inte var förbjudet, trots deras katastrofala humanitära konsekvenser.

FN:s förbud mot kärnvapen fyller därmed det legala tomrum som tidigare existerat mellan olika internationella avtal som reglerar kärnvapen. Avtalet förbjuder stater att utveckla, testa, äga,

producera, tillverka, förflytta och inneha, använda eller hota om att använda kärnvapen. Det förbjuder även stater att ha kärnvapen på sitt territorium och att assistera, uppmuntra eller förmå en annan stat att genomföra dessa förbjudna handlingar.

Avtalet gör kärnvapen illegitima genom att allt fler länder kategoriskt säger nej till massförstörelsevapen. Att kärnvapenfria stater går med i avtalet är viktigt. Ju svårare det blir att ha kärnvapen och planera för deras användning desto mer ökar trycket på kärnvapenstaterna att förhandla om nedrustning.

Avtalets statsparter är också skyldiga att erbjuda stöd

till de som fallit offer för kärnvapenanvändning och provsprängningar. Parterna måste även se till att skadad och förorenad miljö återställs.

FN:s förbud mot kärnvapen förhandlades fram på FN:s högkvarter i New York under fyra veckor 2017, där en stor majoritet av världens stater deltog. Avtalet är permanent och träder i kraft när 50 stater har gått med.

Elayne Whyte Gómez, ambassadör från Costa Rica och ordförande för förhandlingarna, sa i sitt slutord: "Vi har lyckats så ett första frö för en kärnvapenfri värld".

VÅR KAMPANJ

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) är en koalition av organisationer över hela världen som i över ett decennium har arbetat för att förbjuda kärnvapen. Medlemmarna är allt från små lokala fredsgupper till globala organisationer som representerar miljontals människor där varje medlem bidrar med expertis och engagemang.

ICAN startades först i Melbourne, Australien, 2006 och lanserades internationellt i Wien, Österrike, 2007. Kampanjens grundare, IPPNW, *International Physicians for the Prevention of Nuclear War*, var inspirerade av den lyckade kampanjen som spelade en avgörande roll i förhandlingarna om förbudet

mot anti-personella minor, *International Campaign to Ban Landmines*.

Sedan starten har ICAN arbetat för att bygga en stark global opinion för avskaffandet av kärnvapen. Genom att engagera olika grupper i civilsamhället och rikta fokus mot kärnvapnens katastrofala konsekvenser bidrog ICAN till att FN:s förbud mot kärnvapen förhandlades fram.

HUMANITÄRT FOKUS

ICAN har sedan starten haft ett humanitärt fokus. Efter decennier av tekniska och abstrakta diskussioner om kärnvapen har såväl kärnvapenstaterna som kärnvapenfria stater på senare år behövt förhålla sig till mänsklig säkerhet, humanitär rätt

och humanitära konsekvenser av kärnvapenanvändning och kärnvapentester. Detta har skapat en mer inkluderande och öppen debatt som ökar trycket på kärnvapenstaterna att rusta ned.

ICAN var drivande för bland annat det humanitära initiativet och den humanitära utfästelsen som ledde fram till FN:s kärnvapenförbud.

HUR VI ARBETAR

ICAN koordinerar globala aktioner, folkbildar och bedriver påverkansarbete på både internationell nivå inom FN och på nationell nivå gentemot länders parlament och regeringar. Vi arbetar tillsammans med överlevare från Hiroshima, Nagasaki och provsprängningsområden

genom att dela deras vittnesmål. Flera personer har gett stöd till ICAN, bland andra de tidigare fredsprismottagarna Desmond Tutu och Dali Lama, artisten Yoko Ono, samt skådespelarna Martin Sheen och Michael Douglas. Även FN:s generalsekreterare har lovordat ICAN:s arbete.

ICAN startade nyligen kampanjen *Cities Appeal* för städer som ställer sig bakom FN:s kärnvapenförbud och uppmanar sina länder att gå med. Bland de städer som gått med finns Berlin, Paris, Toronto, Oslo, Washington DC och Sydney med flera. ICAN arbetar även med en global, växande kampanj för parlamentariker som ställer sig bakom FN:s kärnvapenförbud.

När förhandlingarna om ett kärnvapenförbud pågick i New York i juni 2017 samlades japanska aktivister och tände tusen ljus framför domen i Hiroshima.

SUMITERU TANIGUCHI

Som 16 åring cyklade Sumiteru Taniguchi (till vänster) genom Nagasaki när USA släppte sin andra atombomb. Bomben exploderade 1,8 km från honom och orsakade svåra brännskador på ryggen. Huden på hans högra arm hängde ner från axeln till fingertopparna. De fasansfulla brännskadorna krävde 17 operationer. Här avbildas han tillsammans med en bild av sig själv inte långt efter attacken. Sumiteru Taniguchi dog i augusti 2017.

IROJI KEBENLI

Iroji Kebenli (till höger) från Marshallöarna drabbades hårt av brännskador när han kom i kontakt med "Bikinisnö" – radioaktiv aska och korallfragment som spreds över Bikiniatollen och andra öar 1954 när USA provsprängde kärnvapen. Än idag är många människor från Marshallöarna fortfarande fördrivna från sina hem på grund av radioaktiv kontaminering.

Vänster: Sumiteru har givit sitt tillstånd till publikation av hans berättelse och bilder.

Höger: Irojis berättelse och bilder publicerades i ett reportage i National Geographic.

FÖRÖDANDE SKADA

Kärnvapen är det mest destruktiva, inhumana och urskillningslösa vapen som någonsin skapats. De skadar genom sprängkraft och den stora mängd radioaktivitet som sprids efter att ett kärnvapen exploderat. Detta ger allvarliga konsekvenser för människor och miljö både omedelbart och i många decennier framöver.

En enda explosion av ett kärnvapen över ett befolkat område skulle döda minst hundratusentals människor och skada många, många fler. Användandet av flera kärnvapen skulle leda till klimatförändringar, jordbrukskollaps och massvält.

Kärnvapen har använts två

gånger i krig mot de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki 1945. Sammanlagt dog cirka 250 000 människor till följd av de amerikanska atombomberna. Sedan dess har många tusen dött av strålningsrelaterade sjukdomar. Än idag vårdas tusentals människor på Röda Korsets sjukhus i Hiroshima och Nagasaki för de skador som de två atombomberna orsakat.

Utöver de två bomberna mot de japanska städerna har ytterligare över 2000 kärnvapen sprängts på olika platser i världen, alla med förödande konsekvenser för såväl människor som miljö.

KÄRNVAPNENS EFFEKTER

Kärnvapen frigör enorma mängder energi i form av tryckvåg, värme och strålning. Tryckvågen och värmen gör att i princip allt som finns i närheten av bombens epicentrum slits sönder och förångas.

Höga doser av radioaktiv strålning dödar kroppens celler, skadar organ och kan vara akut dödlig. Strålningen ökar risken för cancer, kroniska sjukdomar och genetiska skador. Forskning har konstaterat att barn, särskilt flickor, samt kvinnor är mer utsatta än män för strålningen. Kvinnor löper större risk att utveckla cancer av samma dos strålning som män.

FN, Röda Korset och andra humanitära organisationer har konstaterat att det inte går att bygga upp tillräcklig beredskap för att hantera en kärnvapenexplosion.

Under en konferens i Österrike 2014 om kärnvapens humanitära effekter varnade Röda Korset att kärnvapen ”endast kan skapa ett katastrofalt och oåterkalleligt scenario som ingen önskar och som ingen kan bemöta på ett betydande sätt.”

HUR VI NÅDDE HIT

2007 ICAN LANSEAS INTERNATIONELLT

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons lanseras internationellt i Wien 2007. En gräsrotsrörelse växer fram ur ett globalt motstånd mot kärnvapen. Det gemensamma målet är en kärnvapenfri värld som ska nås genom en konvention som förbjuder kärnvapen och leder till deras eliminering.

2010 ÖVERSYNSKONFERENSEN AV ICKE-SPRIDNINGSAVTALET

I slutdokumentet från översynskonferensen 2010 av icke-spridningsavtalet (NPT), som antas med konsensus, uttrycker staterna en "djup oro över de katastrofala humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation".

2011 RÖDA KORSETS RESOLUTION

Den internationella Röda kors- och röda halvmånerörelsen – världens största humanitära organisation – antar en historisk resolution som vädjar till alla världens stater att börja förhandla ett "internationellt rättsligt bindande avtal" för att förbjuda kärnvapenanvändning och eliminera kärnvapen.

2012 FÖRSTA HUMANITÄRA UTTALANDET

På uppdrag av 16 stater håller Schweiz det första gemensamma uttalandet om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen, som uppmanar alla stater att "intensifiera sina insatser att olagligförklara kärnvapen". Stödet för det humanitära initiativet ökar sedan med varje nytt uttalande och maj 2015 står 159 av FN:s 193 medlemsstater bakom uttalandet.

2013 FÖRSTA KONFERENSEN OM KÄRNVAPENENS EFFEKTER

Norge anordnar den första konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser. Sammanlagt 128 stater deltar. Humanitära hjälporganisationer uttrycker att de skulle vara handfallna efter en kärnvapen-detonation.

2014 YTTERLIGARE FOKUS PÅ KÄRNVAPENENS EFFEKTER

Mexiko anordnar den andra konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser, där 146 stater deltar. 158 stater deltar vid den tredje konferensen i Österrike samma år. Konferensen avslutas med en utfästelse om att fylla det rättsliga tomrummet inom internationell rätt vad gäller kärnvapen. Inom några månader har 127 stater uttryckt stöd för utfästelsen.

2016 ÖPPEN ARBETSGRUPP I FN

Stater träffas vid FN i Genève för att diskutera kärnvapenedrustning och nya folkrättsliga åtgärder för att nå en kärnvapenfri värld. Arbetsgruppen rekommenderar förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen. Samma år röstar 123 stater för en resolution i FN:s generalförsamling om att inleda förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen.

2017 FÖRBUDS- FÖRHANDLINGAR

I fyra veckor under 2017 pågår intensiva förhandlingar vid FN:s högkvarter i New York. Med en stor majoritet röstar FN:s medlemsstater den 7 juli igenom ett avtal som förbjuder kärnvapen. Förbudet är starkt och väl förankrat i de humanitära konsekvenserna samt stärker internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Kärnvapenstaterna och Nato-medlemmar bojkottar förbuds-förhandlingarna.

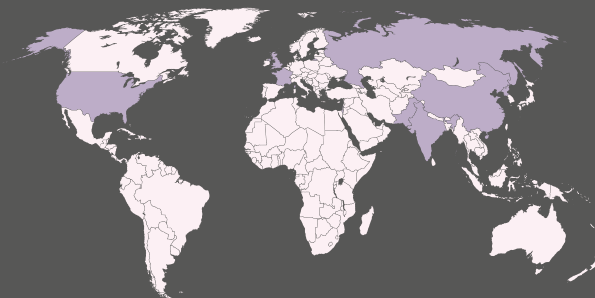
KÄRNVAPENARSENALER IDAG

Nio stater äger tillsammans närmare 14 000 kärnvapen, över 90 procent av dessa tillhör USA och Ryssland. Ungefär 1800 av kärnvapnen är på så kallad "high alert" – redo att avfyras inom loppet av några minuter. Dessa tillhör USA, Ryssland, Frankrike och Storbritannien.

Trots att majoriteten av kärnvapenstaternas ledare har uttryckt visioner om en kärnvapenfri värld, uppgraderar de aktivt sina kärnvapenarsenaler. Kärnvapenstaterna har inga konkreta planer på att nedrusta. Istället har de uttryckt att så länge det finns kärnvapen

i världen så kommer de behålla sina.

Fem stater i Europa har amerikanska kärnvapen utplacerade på sin mark genom Nato: Belgien, Italien, Nederländerna, Turkiet och Tyskland. Cirka två dussin andra stater har i sina militärdoktriner uttryckt att de förlitar sig på USA:s kärnvapen genom sitt Natomedlemskap eller annat samarbete.

LAND	ANTAL	TESTER
USA	6,185	1,054
Rysslans	6,500	715
Storbritannien	200	45
Frankrike	300	210
Kina	290	45
Indien	130–140	6
Pakistan	150–160	6
Israel	80-90	?
Nordkorea	≈20-30	6
Total	13,895	2,087

Källa: SIPRI, 2019

ICAN samlar människor från hela världen, alla med samma mål - att förbjuda och eliminera kärnvapen.

Foto: Clare Conboy

HUR FÖRBUDET FUNGERAR

Historien visar att förbud mot vapentyper leder till nedrustning. Vapen som tidigare har förbjudits genom internationella avtal ses som illegitima. De förlorar sin politiska status och finansiella resurser till vapenproduktion minskar. Vapenföretag får allt svårare att få stöd. Företag och banker riskerar även sitt rykte genom att arbeta med eller finansiera förbjudna vapen.

FN:s förbud mot kärnvapen kompletterar förbuden mot biologiska och kemiska vapen, anti-personella minor och klustervapen. Det förstärker även de andra kärnvapenrelaterade avtalen, såsom icke-sprid-

ningsavtalet om kärnvapen (NPT) från 1968. FN:s förbud mot kärnvapen stärker den globala normen mot användning och innehav av kärnvapen.

Syftet med att förbjuda kärnvapen är att ändra uppfattningen om kärnvapnen som lagliga. Det kommer även att påverka stater som inte signerar och ratificerar avtalet. Detta har erfarenheter från de andra vapenförbuden visat, vilka har skapat globala normer som även påverkar stater som ännu inte har gått med i avtalen.

ICAN är säkra på att FN:s förbud mot kärnvapen kommer att sätta fart på den

efterlängtrade ned-rustningen av kärnvapen, tack vare det normbyggande som avtalet redan har satt igång.

MÄNSKLIG SÄKERHET

Avtalets mål är inte bara kärnvapenedrustning, utan även att förhindra fortsatt spridning av kärnvapen. Det kommer att bidra till en ökad mänsklig säkerhet globalt, inte minst för de som bor i kärnvapenstater, där risken är som störst för att utsättas för en kärnvapenattack.

FN:s förbud mot kärnvapen gör verklighet av principen om att det inte finns några säkra händer för kärnvapen. Avtalet sätter samma

standard för alla länder och accepterar inte att några stater ska ha makt att utplåna vår gemensamma planet.

NOBELS FREDSPRIS

Den 6 oktober 2017 meddelade den norska Nobelkommittén att 2017 års fredspris skulle tilldelas ICAN. Motiveringen lyfte fram vårt arbete med att synliggöra kärnvapnens humanitära konsekvenser och ICAN:s avgörande roll i antagandet av FN:s kärnvapenförbud.

Priset är en hyllning till alla miljoner människor världen över som, ända sedan kärnvapen första gången sprängdes 1945, har kämpat för att eliminera dem. Det är en hyllning till alla de överlevare från Hiroshima, Nagasaki och

provsprängningsområden som har delat med sig av sina smärtsamma upplevelser och var centrala aktörer för att säkra förbudet.

Priset visar vägen framåt mot en värld fri från kärnvapen och förstärker ICAN:s arbete och budskap.

FÖRBJUDNA VAPEN

FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen baseras precis som de andra förbuden mot inhumana och urskillningslösa vapen, på internationell humanitär rätt. Särskilt principen om

proportionalitet, att vapen eller stridsmetoder inte får orsaka onödiga skador eller onödigt lidande, samt distinktion, skyldigheten att skilja mellan civila och militära mål. Röda

Korset förklarar att den internationella humanitära rätten, även kallad krigets lagar, har till syfte att begränsa lidandet för civila och stridande i väpnade konflikter. Kärnan i den humani-

tära rätten utgörs av Genèvekonventionerna. Det är därför vapen av vissa vapentyper förbjuds under konventioner av olika slag.

BIOLOGISKA VAPEN

Förbjudna under konventionen om biologiska vapen.

1972

KEMISKA VAPEN

Förbjudna under konventionen om kemiska vapen.

1993

ANTIPERSONELLA MINOR

Förbjudna under konventionen om antipersonella minor.

1997

KLUSTER BOMBER

Förbjudna under konventionen om klusterbomber.

2008

KÄRNVAPEN

Förbjudna under konventionen om ett kärnvapenförbud.

2017

USA spränger en atombomb under vatten på Bikiniatollen på Marshallöarna 1946.

**“Det finns bara ett sätt att
förhindra användning av
kärnvapen: förbjud och
eliminera dem.”**

– BEATRICE FIHN, GENERALSEKRETERARE ICAN

ICANW.ORG

SLMK.ORG

IKFF.SE